

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΑ

Μιλώντας επί έναν αιώνα για τον αγώνα των γυναικών και, κάνοντας αγώνες για την ισότητα, δεν εννοούμε την πρωτοπορία της γυναίκας έναντι του άντρα, αλλά την ανύψωσή της στο ίδιο επίπεδο με εκείνον, όπως την τοποθέτησε ο ιδρυτής της εκκλησίας μας, ο Ιησούς Χριστός και αποτύπωσε με λόγια ο Απόστολος Παύλος «ουκ ένι άρσεν και θήλυ». Τι λοιπόν μας κάνει να ασχολούμαστε τώρα ιδιαίτερα με τη γυναίκα; Η κρίση δεν έχει αφήσει κανέναν ανεπηρέαστο. Δεν υπάρχει οικογένεια που να μην έχει υποστεί μείωση εισοδημάτων, κίνδυνο στο χώρο εργασίας, πιέσεις για αλλαγή συνηθειών, προγραμμάτων, ακόμα και προσανατολισμού. Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες πλευρές που οι γυναίκες τις υφίστανται εντονότερα. Αυτές θα δούμε τώρα, χωρίς να αδιαφορούμε για τις σοβαρότατες επίσης πιέσεις, ενδεχομένως και απειλές που έχουν δεχτεί οι άντρες.

Στο σύνολό της η ελληνική οικογένεια έχει υποστεί μείωση του επιπέδου διαβίωσης. Παρήγορο, όμως ποιος αποφασίζει τι θα βάλει στην κατσαρόλα; Ποιος αποφασίζει αν η Αννούλα θα αγοράσει καινούρια παπούτσια και ο Θανασάκης θα χρειαστεί 2 ώρες επιπλέον φροντιστήριο; Η μητέρα φυσικά. Σκεφτείτε τη δυσκολία που έχει μια μητέρα που πρέπει να αποφασίσει να καταλείψει ισότιμα, αλλά με στερήσεις πλέον στα παιδιά της το πενιχρό οικογενειακό εισόδημα. Πάντα στις περιόδους κρίσης τα πρώτα θύματα είναι οι αδύναμοι κρίκοι της κοινωνίας: γυναίκες, νέοι, ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρία, άνεργοι.

Πάντα η ανεργία των γυναικών ήταν πριν την κρίση υπερδιπλάσια εκείνης των ανδρών. Το 2008 ήταν 13%, σήμερα το ποσοστό αυτό είναι 23-25%.

Το 50% των γυναικών ηλικίας 20-24 και το 35% ηλικίας 25-29 είναι άνεργες.

Οι γυναίκες ήταν τα περισσότερα θύματα των συγχωνεύσεων π.χ. σχολεία, ή της κατάργησης δημοσίων φορέων και οργανισμών, όπως βρεφονηπιακοί σταθμοί σε πολλούς δήμους (Αθήνα, Χαλάνδρι, Γαλάτσι) λόγω μη δυνατότητας πληρωμής των εργαζόμενων. Έτσι και πολλές απασχολούμενες νήπιο-βρεφοκόμοι, παιδαγωγοί, μαγειρίσσες, καθαρίστριες κλπ έχασαν τη δουλειά τους και πρώην εργαζόμενες μητέρες δεν μπορούν να πάνε στη δουλειά τους, γιατί δεν έχουν πού να αφήσουν τα παιδιά και στους βρεφονηπιακούς σταθμούς υπάρχει 1 βρεφοκόμος για 13-15 παιδιά.

Υπάρχουν επαγγέλματα που επλήγησαν ιδιαίτερα από την κρίση. Και σε αυτά οι περισσότερες απασχολούμενες είναι οι γυναίκες. Έκλεισαν σχολεία; δασκάλες οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Έκλεισαν 6.000 εστιατόρια; γυναίκες οι μαγείρισσες, λαντζέρισσες, σερβιτόρες, καθαρίστριες, καταστήματα ρούχων; άντρας ο ιδιοκτήτης ο διευθυντής, αλλά γυναίκες οι πωλήτριες, ξενοδοχεία; καμαριέρες, καθαρίστριες... άλλες μικρομεσαίες επιχειρήσεις παροχής γραμματειακών και διοικητικών υπηρεσιών; Γυναίκες οι γραμματείς, οι χειρίστριες η/υ, διακοσμήτριες, αισθητικοί, ψυχολόγοι, διατροφολόγοι, ζωγράφοι, εικαστικοί, δημοσιογράφοι, ακόμα και συμβολαιογράφοι που το 87% είναι γυναίκες αφού συμβόλαια δεν γίνονται.

Ολόκληροι κλάδοι της οικονομίας όπου παραδοσιακά απασχολούνταν μεγάλος αριθμός γυναικών, όπως της κλωστοϋφαντουργίας, της ένδυσης, βιοτεχνίες τροφίμων, δερμάτινων ειδών έχουν υποστεί μεγάλες αλλαγές, έχουν κλείσει ή έχουν μεταφερθεί σε άλλες χώρες της Βαλκανικής και Νοτιοανατολικής Ασίας για αναζήτηση φτηνού εργατικού δυναμικού.

Στον ιδιωτικό τομέα όταν οι αποδοχές τους δεν συρρικνώνονται, απλώς απολύονται. Σε μερικούς κλάδους εργάζονται περισσότερες γυναίκες αλλά αυτό συμβαίνει επειδή είναι μερικής απασχόλησης. Αλλά αυτό δεν σημαίνει κι ότι υπάρχουν επαρκή έσοδα στην οικογένεια. Σύμφωνα με στοιχεία του 2007 το 21% των γυναικών και το 18% των ανδρών χαρακτηρίζονται φτωχοί. Σήμερα, πολλές οικογένειες που ανήκαν στη λεγόμενη μεσαία τάξη, περνούν στην τάξη των φτωχών. Η Ελλάδα έχει το μεγαλύτερο ποσοστό φτώχειας, στις χώρες της ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στις μέρες μας παρουσιάστηκε επίσης το φαινόμενο σε πολλά νοικοκυριά να εργάζεται μόνο η γυναίκα. Καμία γυναίκα ακόμα κι αν η ίδια αισθάνεται αυτάρκης και έχει τα μέσα μιας αξιοπρεπούς διαβίωσης, δεν θέλει να βλέπει τον άντρα της μαραζωμένο και ταπεινωμένο από την αίσθηση ότι του αφαίρεσαν τα μέσα να ζήσει την οικογένειά του, τις πηγές της αξιοπρέπειάς του. Καμία δεν θέλει την αντιστροφή των ρόλων, εκείνη να είναι ο κουβαλητής και ο άντρας στην κουζίνα. Όχι μόνο γιατί αυτό συνεπάγεται ανισότητα, αλλά γιατί σηματοδοτεί μια απότομη στροφή στους ρόλους των φύλων για την οποία η ελληνική κοινωνία δεν είναι ακόμα έτοιμη. Σε πολλά νοικοκυριά, που η γυναίκα είναι η μόνη εργαζόμενη, όταν ο σύζυγος δεν έχει ξεπεράσει προβλήματα (ανδρισμού), υπάρχουν συγκρούσεις με πολύ δυσάρεστα αποτελέσματα.

Ας μην ξεχνάμε και τις γυναίκες που αποφάσισαν να βγουν πρόωρα στη σύνταξη, η οποία όμως είναι σοβαρά πετσοκομμένη, ενώ για πολλές δεν έχει χορηγηθεί ακόμα και σε πολλές περιπτώσεις με αυτή τη σύνταξη θα πρέπει να συντηρηθεί η οικογένεια του γιου ή της κόρης.

Μερικές θέσεις εργασίας χάνονται επειδή οι εργαζόμενοι δεν γνωρίζουν τα δικαιώματά τους, διαπιστώνει η ΓΣΕΕ και το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. Σε πρόσφατη ημερίδα οι δύο φορείς τόνισαν ότι σε περιόδους κρίσης, οι διακρίσεις αυξάνονται και αυτό σημαίνει: απολύσεις, άρνηση για πρόσληψη, άρνηση για καταβολή της προβλεπόμενης αμοιβής, άρνηση προαγωγής ή χορήγησης αδειών, κακομεταχείριση και σεξουαλική παρενόχληση. (Αθήνα Πνευμ. Κέντρο Νοέμ. 2011)

Η κατάρρευση των δικαιωμάτων γενικά είναι επίσης δεδομένη. Μέσα σ' αυτή τη λαίλαπα των προβλημάτων, πόσο μετράει η εγκυμοσύνη ή τα πρώτα χρόνια της μητρότητας; Οι διακρίσεις δεν είναι μόνο στον ιδιωτικό τομέα. 55-70 αναφορές δέχεται κάθε χρόνο ο συνήγορος για την ισότητα των δύο φύλων σχετικά με παραβιάσεις της νομοθεσίας σε δημόσιες υπηρεσίες. Πριν την κρίση, είχαμε στην Ελλάδα χαμηλό αλλά ανερχόμενο ποσοστό γυναικών στην αγορά εργασίας. Τώρα, αυξάνεται όχι μόνο η ανεργία των γυναικών, αλλά και η προσφορά εργασίας που δεν αμείβεται, (απλήρωτες υπερωρίες), η αδήλωτη εργασία, η εκ περιτροπής εργασία, τα ελαστικά ωράρια έως και 10 ωρών, η ενοικιαζόμενη εργασία και πάρα πολλές «ευέλικτες μορφές εργασίας». (Πάντειο 1/12/11)

Δε μας έφταναν όλα τ' άλλα ήρθε και ο Καλλικράτης, οπότε έχουμε μείωση και των γυναικών εκπροσώπων στους δήμους και τις περιφέρειες και είναι αυτοί οι φορείς που αποφασίζουν για την καθημερινότητά μας: δρόμοι, πεζοδρόμια συγκοινωνίες, ωράρια καταστημάτων και υπηρεσιών, υπηρεσίες πρόνοιας, μονάδες φροντίδας για εξαρτημένα άτομα... Ποιος μέτρησε πόσες ώρες χάνουν οι γυναίκες στις στάσεις των λεωφορείων και από υπηρεσία σε υπηρεσία τώρα που μερικές έκλεισαν και για να καταθέσεις ένα έγγραφο ή να πληρώσεις ένα λογαριασμό πας σε άλλο δήμο...

Η οικονομική κρίση εμποδίζει νέους ανθρώπους να αποφασίσουν να κάνουν οικογένεια και μάλιστα να τελέσουν θρησκευτικό γάμο που είναι και δαπανηρός!. Και οι μεν άντρες θα είναι περιζήτητοι και στα 40 και στα 50 τους, οι γυναίκες όμως όχι.

Πριν από την κρίση είχαμε πάνω από 110 χιλιάδες γεννήσεις τον χρόνο. Το 2011 ο αριθμός αυτός ήταν περίπου 85 χιλιάδες. Εδώ αναδεικνύεται και ένα άλλο

πρόβλημα. Το 30% των γεννήσεων ήταν από αλλοδαπές γυναίκες, τώρα που αυτές φεύγουν για την πατρίδα τους, σιγά-σιγά μειώνεται και ο πληθυσμός της Ελλάδας. Έχουμε και την απαίτηση για καταβολή χρημάτων ακόμα και στα δημόσια μαιευτήρια που κάνει ακόμα δυσκολότερη την απόκτηση παιδιού. Όλο και περισσότεροι άνδρες κατηγορούνται για μη καταβολή διατροφής προς τα παιδιά τους, εφόσον πήραν διαζύγιο από τη μητέρα τους.

Η πρόσβαση σε μονάδες υγείας γίνεται όλο και πιο δύσκολη (30% αύξηση πελατών έχουν τα δημόσια νοσοκομεία και πρωτοβάθμιες μονάδες υγείας γιατί δεν πάνε τώρα στα ιδιωτικά) και ποιος ξαγρυπνάει στο προσκεφάλι του άρρωστου παιδιού του γέροντα του ατόμου με αναπηρία;; Ασθενείς δεν πηγαίνουν εγκαίρως σε γιατρό, με αποτέλεσμα να επιδεινώνεται η υγεία τους, δεν κάνουν επισκευές αλλά εξαγωγή δοντιών.

Διακόπτεται η λειτουργία υπηρεσιών πρόνοιας και άλλες καταργούνται. Μιλάμε για μονάδες πρόληψης, όπως οι μονάδες οικογενειακού προγραμματισμού με κίνδυνο να έχουμε γεννήσεις ανεπιθύμητων παιδιών (έχουμε περίπου 8.300 γεννήσεις εκτός γάμου το 2011), δομές για άτομα με ψυχιατρική εμπειρία, γενικά υποδομές προστασίας της οικογένειας, των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η φροντίδα μετατοπίζεται από το κράτος στους συγγενείς, επομένως αυξάνεται η δουλειά για τη γυναίκα στο σπίτι.

Αλλά οι αλλοδαπές γυναίκες που εργάζονταν πολλά χρόνια στη χώρα μας ως οικιακοί βοηθοί, φύλακες παιδιών, γηροκόμοι φεύγουν από την Ελλάδα παραδίδοντας τη σκυτάλη σε Ελληνίδες που δεν αντιμετωπίζουν πια ως υποτιμητικές αυτές τις δουλειές αλλά ως ευκαιρίες βιοπορισμού. Τουλάχιστον 10 Ελληνίδες εκδήλωσαν ενδιαφέρον και ψάχνουν δουλειά ως καθαρίστριες. Οι τιμές πέφτουν και το παζάρι κυριαρχεί. Το κόστος για εσωτερικές οικιακές βοηθούς από 1200 έχει μειωθεί ακόμη και στα 600 ευρώ έως και 500.

Σε περιόδους κρίσεων αυξάνεται η διαρροή μαθητών από σχολεία. Αυτό σημαίνει λιγότερα μορφωμένα άτομα στην κοινωνία. Σημειώνω ότι οι περισσότερες γεννήσεις εκτός γάμου, είναι από λιγότερο μορφωμένες γυναίκες. Αυξάνεται η χρήση ναρκωτικών, η παραβατικότητα των παιδιών, η διακίνηση και η εκμετάλλευση των κοριτσιών, οι συνθήκες δουλειάς, η εγκληματικότητα, το αίσθημα ανασφάλειας, η απαισιοδοξία, η κατάθλιψη, οι αυτοκτονίες.. Ποιος μένει πίσω για να αντιμετωπίσει τα δύσκολα;;

Βλέπουμε όλο και περισσότερους νέους να θέλουν να μεταναστεύσουν, μια επανάληψη της δεκαετίας του '50 και του '60. Ποιος θα είναι ο συνδυετικός κρίκος ανάμεσα στους μέσα και τους έξω;

Η περίοδος της ανεργίας για τις γυναίκες είναι μια περίοδος δοκιμασιών. Οι γυναίκες χάνουν την εργασιακή τους ταυτότητα και αισθάνονται ότι αναιρούνται βαθμιαία όλες οι κοινωνικές και ψυχολογικές τους δεξιότητες, με πολλαπλές συνέπειες. Η καθημερινότητά τους χαρακτηρίζεται από χαμηλή αυτοεκτίμηση, απώλεια δεξιοτήτων και αυτοπεποίθησης, έλλειψη διεκδικητικότητας, άγχος, φόβο για τη νέα εργασία και άλλες ψυχοσωματικές συνέπειες. (Τασώ Γαϊτάνη, Εργατικό Κέντρο Πειραιά)

Ματαίωση προσδοκιών λοιπόν, ζημιά στην κοινωνία από τη μη αξιοποίηση γυναικείου επιστημονικού δυναμικού, αλλά εκείνο που επιβαρύνει την ψυχολογική κατάσταση των γυναικών είναι ότι γι' αυτές τις συνθήκες δεν ευθύνονται οι ίδιες, αλλά οι άντρες. Η ανδρική κυριαρχία στον οικονομικό χώρο συνδέεται με την απληστία των ανδρών για πλούτο, χρήμα και δόξα, που τους κάνει συχνά να μη διστάσουν να αναλάβουν υπερβολικά ρίσκα. Αντίθετα οι γυναίκες όπως λέει η επίτροπος, Βίβιαν Ρέντινγκ, υπολογίζουν πάρα πολύ πριν πάρουν αποφάσεις και λαμβάνουν υπ' όψιν τους σοβαρά τις επιπτώσεις στην οικογένεια.

Σύμφωνα με έρευνες σε 315 διεθνείς επιχειρήσεις αποδείχθηκε ότι εκείνες που είχαν γυναίκες στα ανώτατα κλιμάκια διοίκησης είχαν, περισσότερα κέρδη και μικρότερες απώλειες. Σύμφωνα με άλλη έρευνα, μεταξύ τραπεζών αποδείχθηκε ότι οι τράπεζες που είχαν γυναίκες στην κορυφή, είχαν λιγότερες απώλειες σε χρήματα και θέσεις εργασίας στην περίοδο της κρίσης. Και στους οικονομικούς κύκλους κυκλοφορεί το ανέκδοτο: Αν η τράπεζα δεν ήταν Lehman Brothers και ήταν Lehman Sisters δεν θα είχε υπάρξει αυτή η εξέλιξη.

Έφερε μόνο κακά η κρίση; Όχι! Καταργούνται σπάταλοι οργανισμοί, νοικοκυρεύεται το κράτος, μειώνονται τα τροχαία ατυχήματα, η κατανάλωση τσιγάρων, καφέδων και ποτών, οι πολυτελείς δραστηριότητες και γενικά το Life style που είχαν υιοθετήσει οι ελληνίδες. Μήπως μειωθούν και τα διαζύγια και επιστρέψουμε σε πιο σφιχτούς οικογενειακούς δεσμούς και κοινωνικές σχέσεις;;

Όλοι λένε ότι η κρίση είναι και ευκαιρία. Στα κινέζικα χρησιμοποιείται η ίδια λέξη και για τις δύο αυτές έννοιες. Κι εγώ είμαι από αυτούς που πιστεύουν ότι η κρίση μπορεί να είναι ευκαιρία, για να θέσουμε νέες βάσεις για το μέλλον της κοινωνίας μας, για την αποκατάσταση των παιδιών μας, αλλά και νέους προσανατολισμούς. Να βγάλουμε μέσα από τα ντουλάπια της κοινωνίας μας τις

ξεχασμένες αξίες, όπως είναι η επικοινωνία μεταξύ μας, οι ζεστές ανθρώπινες σχέσεις, οι στενοί οικογενειακοί δεσμοί, η κοινωνική αλληλεγγύη. Οι παραδοσιακές αξίες, μπορούν να γίνουν «φάρος», αλλά Προσοχή! η υπερβολική τους χρήση μπορεί να γίνει και αιτία για ταπεινώσεις, εξευτελισμούς ή τουλάχιστον βαριά ανισότητα.

Η κρίση έβαλε απέναντι τους λαούς, τις κοινωνικές και επαγγελματικές τάξεις, οι μεν είναι πολύ εργατικοί, οι άλλοι τεμπέληδες, οι μεν κλέβουν οι άλλοι υποφέρουν. Δεν θα πρέπει να επιτρέψουμε στην κρίση να φέρει απέναντι και τα δύο φύλα.

Εγώ λέω λοιπόν να κάνουμε την κρίση, κλήση.

«Κλίνομεν γόνυ καρδιάς ημών κλίνον το ους σου αγνή»

Κλίση του αυτιού μας προς το συνάνθρωπο, ανταπόκριση σε κάθε κλήση για βοήθεια «αλλήλων τα βάρη βαστάζετε». Επίκληση στα συναισθήματά μας, προσκλητήριο στην ανθρωπιά μας. Και να θυμηθούμε τι έκαναν οι μητέρες και οι γιαγιάδες μας όταν έπρεπε να πάνε στο χωράφι ή όταν έπρεπε να οργανώσουν στο σπίτι τους τελετές γιορτές με πάρα πολύ κόσμο. Πώς η κρίση θα μετατραπεί σε ευκαιρία;;;

Πρέπει να αντιδράσουμε ψύχραιμα με νηφαλιότητα, οξυδέρκεια και αμοιβαιότητα, ευρηματικότητα, χωρίς να μειώνουμε την ποιότητα.

Να βρούμε επίσης νέες μορφές αλληλεγγύης και στήριξης των συνανθρώπων μας. Στην κιβωτό της Εκκλησίας κανένας δεν έχει δικαίωμα να ευτυχεί μόνος του. Και κανένας δεν πρέπει να νιώθει ευτυχισμένος όταν η δυστυχία δίπλα του περισσεύει. Κάνοντας μια μικρή έρευνα για μορφές αλληλεγγύης που ανέπτυξαν ήδη κάποιες κοινωνικές ομάδες, διαπίστωσα τα εξής: Δήμοι οργανώνουν τράπεζες τροφίμων από όπου μπορούν να παίρνουν όσοι χρειάζονται κάτι για να μαγειρέψουν. Σε σχολεία δημιουργήθηκαν ήδη λογαριασμοί στα κυλικεία για να μπορούν να παίρνουν δωρεάν φαγητό όσα παιδιά θέλουν. Είδα επίσης ότι κάποια σχολεία οργάνωσαν παζάρια και έδωσαν τα χρήματα σε άλλα σχολεία. Πολλοί είναι οι εκπαιδευτικοί που μένουν παραπάνω ώρες στο σχολείο χωρίς να πληρώνονται για να κάνουν ενισχυτική διδασκαλία σε αδύναμους μαθητές, ή σε υποψήφιους για τις πανελλαδικές. 26 δίκτυα ανταλλακτικού εμπορίου έχουν οργανωθεί στην Ελλάδα, μια μορφή αγοράς που έσωσε τους κατοίκους της Αργεντινής.

Φυσικά μην ξεχνάμε και τα συσσίτια που γίνονται σε πολλές ενορίες με τη βοήθεια βεβαίως πολλών ενοριτών και κυρίως γυναικών που προσφέρουν εθελοντικά τα μαγειρικά τους ταλέντα, αλλά και το χρόνο τους. Δε θα ήταν κακό να οργανώσει και η εκκλησία μερικά τέτοια κοινωνικά παντοπωλεία –ήδη λειτουργεί ένα τέτοιο στον Ταύρο- ή κοινωνικά φαρμακεία που έχουν οργανώσει αρκετοί δήμοι.

Η γυναίκα θα κληθεί να οργανώσει και να στηρίξει τέτοιες δράσεις, ως δια βίου εθελόντρια όπως έχει αποδείξει μέχρι τώρα.

Να προτείνουμε να εκδίδεται μία κάρτα αλληλεγγύης για τους ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούν αυτές τις υπηρεσίες

Κάποιοι προτείνουν να οργανωθούν λαχανόκηποι σε άχτιστα οικόπεδα, ζητώντας κάλυψη του κόστους για άρδευση από τους δήμους, (100 τετραγωνικά γης είναι αρκετά για την κάλυψη των αναγκών κάθε οικογένειας). Να διδάξουν όσοι ξέρουν την καλλιέργεια της γης, τις αγροτικές εργασίες, να αναπτύξουμε την οικιακή βιοτεχνία, όπως κάνουμε ήδη σήμερα στα διάφορα παζάρια... κυρίως για τρόφιμα: αρτοσκευάσματα, χυλοπίτες, γλυκά, τουρσιά

Να ενισχύσουμε τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς και τις κοινωνικές επιχειρήσεις αυτές που έχουν φτιάξει άτομα λιγότερο ευνοημένα από τη ζωή, αμα, ψυχικά πάσχοντες αλλά ελεγχόμενοι, αποφυλακισμένοι, γυναίκες...

Να ενεργοποιήσουμε τους επιστήμονες κάθε περιοχής γιατροί, δικηγόροι, ψυχολόγοι και ο καθένας να δεσμευτεί ότι θα προσφέρει δωρεάν τις υπηρεσίες του μία φορά την εβδομάδα ώστε να εξασφαλιστεί η ιατρική φροντίδα, η νομική συμβουλευτική ή ψυχολογική στήριξη...

Να οργανώσουμε σε κάθε ενορία μια τράπεζα αναγκών και προσφορών, όπου ο καθένας θα δηλώνει τι ανάγκες έχει και ο άλλος τι μπορεί να προσφέρει, όχι πάντοτε σε χρήμα, αλλά και σε υπηρεσίες, π.χ. μεταφορά με το αυτοκίνητο, για φύλαξη παιδιών, για συντροφιά ηλικιωμένων, για διεκπεραίωση υποχρεώσεων με δημόσιες υπηρεσίες κ.λ. όπου δεν προλαβαίνει κάποιος γιατί το ωράριό του έγινε «ήλιο με ήλιο...»

Να απαιτήσουμε να εφαρμοστεί παντού το ολοήμερο σχολείο και να υπάρχει Ταμείο αλληλεγγύης για τη συμμετοχή μαθητών που οι οικογένειες τους δοκιμάζονται σε εκδρομές ή άλλες σχολικές δράσεις

